

TUTKIMUSMETODIN ETSINTÄ

Oppikirjaksi tarkoitettu kaksiosainen teos *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1* ja *2* julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 2001 ja seuraavat korjatut ja täydennetyt painokset kummastakin osasta vuosina 2007, 2010 ja 2015. Teos on saanut hyvin myönteisen vastaanoton – se on laajasti käytössä korkeakoulukentällä. Tähän viidenteen painokseen on artikkeleita ajanmukaistettu, hiottu ja osaa muokattu laajasti, ja niissä on mukana uusia kirjoittajia. Lisäksi mukana on uusi artikkeli havainnoinnista vahvistamassa jo aikaisempaa suuren suosion saanutta kokonaisuutta.

Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 on ensimmäinen osa mainitusta tutkimusmenetelmiä jäsentävästä teoskokonaisuudesta. Tämä ensimmäinen osa keskittyy metodin valintaan ja aineistonkeruuseen. Kirjoituksissa kuvataan konkreettisia tutkimusmenetelmiä, joita valaistaan käytännön esimerkein. Teoksen toinen osa – *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2* – on otteeltaan teoreettisempi ja filosofisempi. Siinä käsitellään tieteellisen tutkimuksen luonnetta ja aineiston tulkintaan liittyviä näkökulmia. Artikkeleissa korostuu erilaisten menetelmäkuvausten sijasta lähinnä erilaisten metodologisten näkökulmien ja viitekehysten tarkastelu.

Teoksen molemmat osat on tarkoitettu alkutaipaleella oleville erityisesti kasvatus- ja yhteiskuntatieteiden tutkijoille, mutta myös muilla ihmistutkimuksen alueilla työskentelevät voivat monin tavoin hyödyntää kirjojen sisältöä. Tavoitteena on ollut rakentaa helppolukuinen perusteos, jonka pohjalta lukija voi tarkastella itseään kiinnostavia menetelmiä ja metodologisia näkökulmia. Artikkeleiden lähdeluettelot tarjoavat tärkeitä vinkkejä ja lisälähteitä tiedon ja näkemyksen syventämiseen. Mikäli kirjoittaja on käyttänyt runsaasti lähdemateriaalia, on lukijan tueksi eroteltu lähteistä keskeisimmät otsikon Ydinlähteitä alle.

Toivomme, että teoksemme osoittautuu tehokkaaksi työkaluksi myös opintojen ohjaajille. Kirjoituksien avulla voidaan ohjata opiskelijaa eteenpäin metodin etsinnässä ja metodisten kysymyksiä hahmottamisessa. Koska teoksen molemmat osat ovat menetelmäkysymyksiä monipuolisesti käsitteleviä kokonaisuuksia, niitä voi suositella myös tutkimusmenetelmäopintojen tenttikirjallisuudeksi.

Artikkeleissa lähestytään metodikysymyksiä ajatellen varsinkin alkuvaiheessa olevia tutkijoita, kuten graduntekijöitä, jotka ovat usein epävarmoja näitä kysymyksiä pohtiessaan. Artikkeleille onkin tyypillistä, että ne eivät pyri tieteellisten artikkelien tavoin argumentoimaan asiaa monesta näkökulmasta, vaan niihin on koottu opetusmateriaalin tavoin lähinnä vain keskeiset perusasiat kyseessä olevasta aiheesta.

Teos painottuu laadulliseen tutkimukseen, mutta molempiin osiin sisältyy myös määrällisten menetelmien erittelyä. Yksi perusintressi on, ettei näitä tule asettaa keskenään vastakkaisiksi näkökulmiksi. Molempien mahdollisuudet ja rajat on hyvä oppia ymmärtämään suhteessa toisiinsa siten, että samakin tutkimus voi hyödyntää molempia metodisia viitekehyksiä ja välineitä.

Tätä kirjaa voi lukea järjestelmällisesti alusta loppuun kokonaiskuvan saamiseksi tutkimusmenetelmien kirjosta, josta tässä esitellään sekä yleisesti käytössä olevia että myös uusia, toistaiseksi vähemmän tunnettuja menetelmiä. Lukemalla teoskokonaisuuden molemmat osat lukija saa laajan perustan tutkimustehtävänsä nostamien metodisten ongelmien pohdintaan. Tutkimusta tehtäessä on tärkeää muistaa, että käytettävät ja soveltuvat menetelmät määräytyvät tutkimustehtävien ja -ongelmien mukaan – ei päinvastoin. Toisaalta teosta lukiessaan opiskelija voi poimia siitä juuri itseään kiinnostavia ja omiin intresseihinsä kytkeytyviä artikkeleita. Toisiaan lähellä olevia menetelmiä kannattaa vertailla huolellisesti oman käyttötarkoituksen ja tutkimustavoitteen pohjalta.

Tämä teoskokonaisuuden ensimmäinen osa jakautuu sisällöllisesti kahteen pääosaan: 1) Yksittäiset aineistonkeruumenetelmät ja 2) Useaan aineistonkeruuseen perustuvat tutkimusotteet. Ensimmäinen osa alkaa Hakalan artikkelilla, jossa kirjoittaja opastaa aloittelijaa pohtimaan, mitä tekijöitä menetelmän valinnassa tulee ottaa huomioon. Tämän jälkeen artikkeleissa käsitellään yksittäisiä menetelmiä, joista ensimmäisenä otetaan esille teemahaas-

tattelu. Sen jälkeen esitellään käsitekarttojen, eläytymismenetelmän ja sosio-metrisen mittauksen yksityiskohtia. Lisäksi tässä osassa paneudutaan kyselylomaketutkimukseen niin perinteisen paperisen kuin sähköisen lomakkeen näkökulmasta, parivertailuun sekä havainnointiin.

Kirjan toinen osa esittelee triangulaation näkökulman. Kyse on tutkimusotteista, joissa käytetään useita aineistonkeruumenetelmiä. Artikkeleissa tarkastellaan ensin lasta tutkimuskohteena ja sen jälkeen tapaus-, toiminta- ja designtutkimuksen ydinkysymyksiä. Näihin teemoihin kytkeytyy kiinteästi muun muassa tutkivan opettajan näkökulma. Se esitellään tässä yhteydessä esimerkkinä moniulotteisesta käytännön tarkkailutilanteesta, jossa opettaja kerää tietoa arvioinnin pohjaksi. Viimeisenä kokonaisuutena tarkastellaan elämäkertatutkimusta ja -tarinoita. Toivomme näiden artikkeleiden johdattavan lukijaa rohkeasti tutkimuksen teon äärelle.

Kokkolassa maaliskuussa 2018

Raine Valli